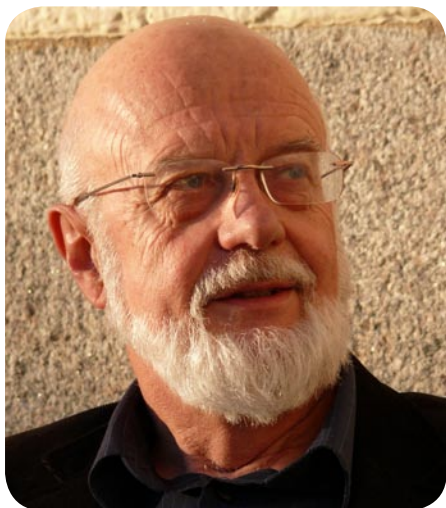

Hur kommersiella exportaffärer under 1970 talet i Afrika förvandlades till "budgetstöd" åt Sverige 2011.

I sommar har det varit debatt kring att avskrivningar av förfallna men inte betalda lån till Demokratiska Republiken Kongo och Togo minskar biståndsbudgeten med motsvarande belopp, i detta fall drygt en miljard kronor. Hur gick då denna bantning av biståndsbudgeten egentligen till? Bertil Odén lämnar här sin bild av den stegvisa omvandlingen.

I den här artikeln ska jag försöka reda ut hur två kommersiella affärer på tillsammans omkring 400 miljoner kr från 1970-talet idag förvandlats till bistånd på nästan en miljard kr i form av "budgetstöd" till landet Sverige. Allt inom ramen för OECD:s regler om vad som internationellt kan registreras som bistånd.

Bertil Odén är frilansande författare, föreläsare och konsult

Att OECD tillåter avskrivningar av detta slag innebär dock inte att man måste utnyttja denna möjlighet. Vårt grannland Norge gör det till exempel inte.

Steg 1:

Asea/ABB ingår 1978 avtal om högspänningsledning och annan utrustning till ett kraftverk i Zaire, som DR Kongo då hette. Köpet finansieras med en leverantörskredit. Asea får i Exportkreditnämnden (EKN) en exportkreditgaranti med ett totalt försäkringsbelopp på 373 miljoner kr.

Cento-Morgårdshammar ingår 1976 avtal om leverans till Togo av stålugnar. Kontraktets belopp är 36 miljoner kr. Kunden tar även här en leverantörskredit för finansiering och Cento-Morgårdshammar får en exportkreditgaranti från EKN.

Steg 2:

Lånen återbetalas inte, exportkreditgarantin utlöses och företagen får skadeersättning från EKN allteftersom lånen förfaller. När företagen fått full betalning, har EKN övertagit fordran i förhållande till Zaire/DR Kongo och Togo. Eftersom heller inga

räntebetalningar sker, ökar fordringens nominella belopp från år till år, allteftersom de obetalda räntorna läggs till den ursprungliga skulden. Sedan beräknas nästa års ränta på det nya, högre skuldbeloppet.

Steg 3:

Denna typ av obetalda skulder hantearas internationellt inom ramen för den s.k. Parisklubben. För en grupp på ett trettiotal fattiga och hårt skuldsatta länder - Highly Indebted Poor Countries, HIPC, - finns sedan drygt tio år internationella överenskommelser om att deras förfallna utlandsskulder skall kunna avskrivas som en del av biståndet.

Villkoret är att de genomför ekonomiska reformer, överenskomna med Internationella Valutafonden och Världsbanken, och att de har antagit ett nationellt program för att minska fattigdomen. Poängen med detta är att minskade skulder ger större budgetrymme för utvecklingsverksamhet.

” Att OECD tillåter avskrivningar av detta slag innebär dock inte att man måste utnyttja denna möjlighet. Vårt grannland Norge gör det till exempel inte.”

Både DR Kongo och Togo tillhör kategorin HIPC-länder. Efter det att dessa två länder 2010 uppfyllt de villkor som ställts, har förhandlingar i Parisklubben genomförts, som resulterat i att deras utlandsskulder avskrivs. De svenska avskrivningarna är en del av denna process.

DR Kongo har tidigare fått lättnader för en del av sin utlandsskuld. För Sveriges del innebär det att 1469 miljoner kr skrevs av 2002 och 2003. Nu skrivs ytterligare 981 miljoner av, relaterade till samma affär. Beloppet består av den del av den skuld som inte skrevs av 2003, med ränta på ränta. För Togo skrivs totalt 58 miljoner kr av, vilket är hela den utestående skulden.

Steg 4:

I februari 2006 beslutar den dåvarande regeringen om ändringar i reglerna för hur skuldavskrivningarna ska belastas biståndsanslaget och hur EKN ska kompenseras för sina fordringar när avskrivningar sker. Det viktigaste i detta sammanhang är att efter detta beslut avräknas den avskrivna skulden till sitt fulla nominella belopp mot

biståndsanslaget. Tidigare avräknades endast den mindre del av detta, som EKN kompenseras för.

**”Simsalabim!
Två kommersiella krediter från 1970-talet på omkring 400 miljoner har förvandlats till nästan en miljard i ”budgetstöd” till Sverige.”**

Dessutom infördes ny modell för att räkna fram kompensationen från biståndsanslaget till EKN. I den värderas de nominella fordringarna på ett sätt som är tänkt att resultera i ett ungefärligt marknadsvärde, vilket ofta är väsentligt lägre än det nominella. I de aktuella fallen DR Kongo 49 mot nominellt 981 miljoner kr och i fallet Togo omkring 14 av nominellt 58 milj kr.

Det innebär att kompensationen till EKN blir totalt ca 63 miljoner kr. Hela det nominella skuldbeloppet, i detta fall 1039 miljoner kr, skrivs av mot biståndsanslaget.

Både före och efter 2006 rapporteras de totala avskrivna skulderna som bistånd till OECD:s biståndsstatistik. Skillnaden mot tidigare är alltså inte vad som rapporteras i den internationella biståndsstatistiken, utan hur mycket som avräknas mot biståndsanslaget.

Steg 5:

Skillnaden mellan det nominella beloppet och det som EKN får kompensation för - i detta fall 976 miljoner kr - kan betraktas som ett budgetstöd från det svenska biståndet till Sverige på samma belopp. Det är mer än de totalt 912 miljoner kr som inom det svenska biståndet utbetalades i form av budgetstöd till ett antal länder i Afrika år 2010.

Steg 6:

Simsalabim! Två kommersiella krediter från 1970-talet på omkring 400 miljoner har förvandlats till nästan en miljard i ”budgetstöd” till Sverige. Ett belopp vars alternativa användning hade kunnat vara humanitärt bistånd till Somalia, infrastruktur i Tanzania, skolor i Moçambique eller någon annan fattigdomsminskande verksamhet, men som nu försvinner in i den svenska statsbudgeten. Finansminister Borg kan väl bara tacka och ta emot, när hans biståndskollega bidrar till att förstärka de svenska statsfinanserna.

/ BERTIL ODÉN

Redigering och layout: Maria Ölund
Kommunikatör Biståndsdebatten.se
maria@bistandsdebatten.se